Polyglottsångare *Hippolais polyglotta* för första gången anträffad i Sverige[1]

First record of the Melodious Warbler *Hippolais polyglotta* in Sweden[2]

JAN PETTERSSON

Den 12 oktober 1978 plockade ringmärkaren Erik Nordberg en i hans tycke sen härmsångare *Hippolais icterina* ur ett av fångstnäten vid Ottenby fågelstation. Då fågeln kort efter fångsten examinerades i ringmärkningslaboratoriet visade den sig emellertid ha en vingformel och storlek som avvek från härmsångarens. Vinglängden var endast 66 mm (enl. maxmetoden), medan Svensson (1975) anger variationsbredden till 73–82 mm för 135 härmsångare. För 85 polyglottsångare *Hippolais polyglotta* anger däremot Williamson (1968) 61–69 mm (enligt metod 2, vilken ger cirka en mm kortare mått än max-metoden (Svensson 1975). Ottenbyindividen hade också en jämfört med härmsångare lång 1:a handpenna och kort 2:a hp. Karaktärer som skiljde den från de små *Hippolais*-arterna mindre härmsångare *Hippolais caligata* och blek härmsångare *Hippolais pallida* var den tvära stjärten (låg gradering), samt gult på bröst och buk, vilket dessa arter saknar. På nämnda grunder bestämdes fågeln till polyglottsångare. Efter dräktbeskrivning, ringmärkning, fotografering och uppvisande för ornitologer på udden släpptes den fri.

Beskrivning

Dräktbeskrivningen är gjord med polyglottsångaren i handen (figur 1).

Huvud: Hjässan olivfärgad, ögonbrynsstrecket smutsgult ovanför och framför ögat, dåligt markerat bakom ögat, örontäckarna olivtonade.

Undersida: Strupe och bröst smutsgula, buk och undre stjärttäckare vitgula (ljusare än bröst och strupe).

Mjukdelar: Näbben hornfärgad på ovansidan med svag rosaton, undernäbben halmfärgad. Ben blekbruna (tycktes ljusare än hos härmsångaren). Ögat mörkt grått.

Mått i mm: Väster vinge 66 (max-metoden), stjärt 52, tars 21, näbblängd till fjäderfästet 12, till skallen 14, näbbredd vid bakkanten av näsborrarna 4,5.

Vingformel: 1:a handpennan 4 mm längre än handtäckarna, 2:a hp. 5 mm längre än ht., 3:e och 4:e hp längst, 5:e 1 mm, 6:e 4, 7:e 6, 8:e 10, 9:e 12, 10:e 13 och 1:a armpennan 17 mm kortare än 3:e och 4:e hp. Inskärningar på ytterfanet på 3:e, 4:e och 5:e hp., samtliga tydliga.

Stjärtgradering: Skillnaden mellan kortaste och längsta stjärtpennan var mellan 1 och 1,5 mm.

Ålder: Individen bestämdes till juvenil på de måttligt slitna hand- och stjärtpennorna, samt på övernäbbens ljusa insida. Skalltaket var helt förbenat (stadie E, Svensson 1975). Några läten hördes aldrig.

Utbredning

Polyglottsångaren är häckfågel i Syd- och Sydvästeuropa. Häckningsområdet gränsar till härmsångarens och endast i en smal zon förekommer båda arterna (se t.ex. utbredningskartorna i Bruun & Singer 1978). Det här redovisade fyndet är det första i Norden. Mycket få fynd har gjorts norr om artens häckningsområde utom i Storbritannien.

De två närstående arternas övervintringsområden är klart skilda: polyglottsångarens i västra Afrika kring 10°N, härmsångarens i centrala Afrika kring 10°S (Moreau 1972). Längre sträcka mellan övervintringsområdet och häckplatserna kan vara orsaken till att härmsångaren utvecklat längre och spetsigare vinge än polyglottsångaren. Längre och spetsigare vinge bör vara effektivare vid långflyttningar (bl.a. Averill 1925, 1927).

Höstflyttningen

I Storbritannien, där varken härm- eller polyglottsångaren häckar, uppträder båda arterna re-

[1] Meddelande från Ottenby fågelstation nr 87.
[2] Contribution No. 87 from Ottenby Bird Observatory.

gelbundet under höstarna. För tioårsperioden 1958–67 redovisar Sharrock (1970) i genomsnitt 21 fynd per höst av polyglottsångare och 27 av härmsångare. Den tidsmässiga fördelningen av de två arternas uppträdande i Storbritannien är mycket lika och fynden görs från augusti till senare delen av oktober, med en topp i början av september. Fångststatistiken för härmsångare vid Ottenby åren 1947–78 visar att sträcket äger rum från senare delen av juli till mitten av september, med topp kring 20 augusti. Vid stationen fångas cirka 35 härmsångare varje höst, men därav har under de 32 säsongerna i genomsnitt blott en per år fångats i september, och endast en har någonsin fångats i oktober (6.10 1950). Fyndet i Sverige av en polyglottsångare den 12.10 är sådeles mycket sent för släktet *Hippolais* och också ungefär en månad senare än artens flyttningstopp i närheten av häckningsområdet.

Om detta fynd skall hänföras till "omvänd flyttning" (Rabøl 1969) eller naturlig ungfågelspridning (Williamson 1959) lämnar jag öppet.

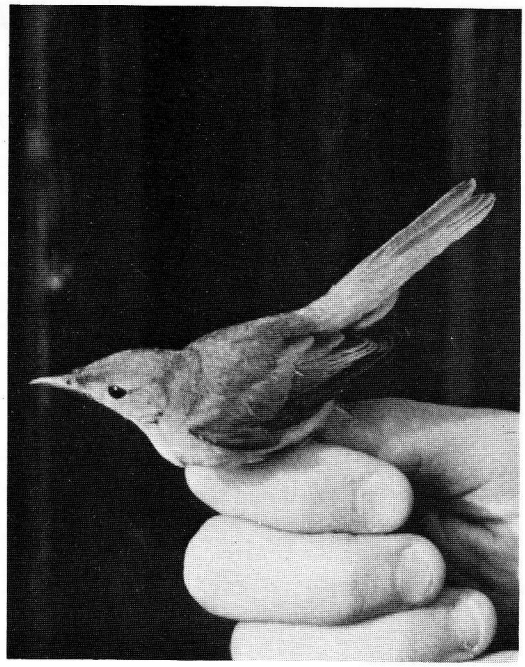

Figur 1. Polyglottsångaren, som fångades på Ottenby den 12 oktober 1978. Foto: Nils Kjellén.

Melodious Warbler caught at Ottenby on 12 October 1978.

Summary

On 12 October 1978, a Melodious Warbler *Hippolais polyglotta* was caught in a mist net at Ottenby Bird Observatory. This is the first record of the species in Scandinavia.

The main migration peak of the closely related Icterine Warbler *Hippolais icterina* at Ottenby is six weeks earlier than this record of Melodious Warbler. The migration peak of both these *Hippolais*-species in southern Britain is in early September (Sharrock 1970).

Litteratur

Averill, C. K. 1925. The outer primary in relation to migration in the ten-primaried. *Auk* 42: 253–258.

Averill, C. K. 1927. Emargination of the long primaries in relation to power of flight and migration. *Condor* 29: 17–18.

Bruun, B. & Singer, A. 1978. *Alla Europas fåglar i färg*. 4 uppl., Stockholm.

Moreau, R. E. 1972. *The Palaearctic African Bird Migration Systems*. London & New York.

Rabøl, J. 1969. Reversed migration as the cause of westward vagrancy by four Phylloscopus warblers. *British Birds* 62: 89–92.

Sharrock, J. T. R. 1974. *Scarce migrant birds in Britain and Ireland*. Berkhamsted.

Svensson, L. 1975. *Identification Guide to European Passerines*. 2 uppl., Stockholm.

Williamson, K. 1959. The September drift-movements of 1956 and 1958. *British Birds* 52: 334–377.

Williamson, K. 1968. Identification for ringers 1. BTO. *Field Guide No.* 7: 57–58. 3 uppl.

Jan Pettersson, Ottenby fågelstation, Pl. 1500, S-380 65 Degerhamn